

חייבת לקוות לטוב

לפעמים מתגנבת למוחי מחשבה שלא נעים לי לחשוב: מה היה קורה עכשיו אם לא הייתי אמא ואם לא הייתי בת זוג. אני מעזה לרגע לבדוק את המחשבה הזאת כאן על הדף: נניח שאין לי ילדות, ואני לבד בעולם. אין לי משפחה. אני לא חושבת על העתיד, על ההווה, דרך הדאגה לגורלן של בנות ביתי ולרווחתן. מה אני עושה? האם אני מתנהגת אחרת? האם אני עדיין מחכה לראות מה יקרה, לפני שאחליט אם לעזוב את ישראל או להישאר? האם אני ממשיכה לעמוד מנגד – מסתפקת בהשתתפות בהפגנות במוצאי שבת ברחוב קפלן, ומפעם לפעם עולה לירושלים להפגין מול הכנסת? חותמת פה ושם על עצמות, נתקפת דכדוך או פחד בזמן קריאה בעיתון, כותבת פה ושם פוסט של מחאה? או שמשוהו יהיה אחר באופן עמוק אם לא אהיה אמא, אם לא אהיה בת זוג, כי לא ארגיש שאני מחויבת לבנותי ובנות משפחתי, ושאני אחראית

לשלומן, כי לא אפחד לנתק אותן מהחברות ומהחברים, מהעיסוקים ומהלימודים, ולחילופין, לא אחשוש לבייש אותן או לסכן אותן או להפקיר אותן, וכך, משוחררת מעול, אצא אל העולם לעשות מעשה שינער, שייזכר?

הימים הם ימי אסון, חרדה, שפל מוסרי ואפלה שאין כמותם בתולדותיה של מדינת ישראל. טרוריסטים של ארגון החמאס בעזה כבר תקפו והרגו ושחטו והתעללו ואנסו והעלו באש וחטפו. לוחמים של החיזבאללה כבר מפגיזים ומחריבים ופוגעים והורסים. ממשלת ישראל כבר הפקירה ומפקירה רבבות של אזרחים ישראלים – את תושבי הדרום שלא הצליחה למנוע את הטבח בהם, את התושבים בדרום ובצפון שפוננו מבתיהם והיא אינה מעניקה להם שום תקווה שיחזרו, ואת עשרות האזרחים והאזרחיות שנחטפו מבתיהם ומוחזקים חיים או מתים בעזה בידי שוביהם. הממשלה גם הרגה רבבות בני אדם, ילדים וילדות, בוגרות ובוגרים, בעזה, ומרעיבה ומחרכת. אנשי הימין הקיצוני משליטים את האלימות שלהם על המרחב הציבורי בישראל וברשות הפלסטינית, כמעט באין מפריע. המשטרה כבר פוגעת במפגינים במקום להגן עליהם.

מה אזרחית קטנה כמוני אמורה לעשות? מה היא יכולה לעשות? והאם עצם המחשבה שאני יכולה ואמורה לעשות דבר מה – היא בבחינת אשליה; אולי מגלומניה? אולי אני בעצם רק אבק, חוליה בשרשרת היסטורית, חלקיק קטן במרקם גדול שאין בכוחי לעצב את פניו, ולו רק משום שאינני מתקימת מחוצה לו? או שלהיפך, כל חלקיק, כל אדם, כל חוליה בשרשרת, יכולים

להתנתק ולפרק ולחבר ולהרכיב מחדש? האם אני יכולה לדמיין את עצמי – בתסריט המטריד הזה שבו אני לכד בעולם – עושה מעשה רדיקלי של מחאה? נניח, צועדת לתוך אזור קרב ומסכנת את חיי לטובת אמירה מהדהדת? או כובלת את עצמי לאיזו גדר גבול או לבית ראש הממשלה ולא משה ממקומי עד שלא תשנה המדינה את פניה? או חורגת מכל גבולות המותר והאסור ועושה מעשה שבלתי נסבל להעלות על הדעת אבל כזה שיכול לעצור את הזוועה? אני לגמרי לא בטוחה. אני חושבת שלא יהיה לי אומץ. אני חושבת שאמשיך להיאחז בחיים.

*

לפעמים אני מסתכלת על עיניה של בתי הקטנה, בת 12, ומבינה שאולי זו בכלל אינה הבעיה. שאולי האתגר שלי אינו נע בין הכמיהה להציל את בנות המשפחה ולעזוב, נניח, לבין הרצון להשתתף במאמץ התיקון; להישאר ולהיאבק. לפעמים אני רואה בעיניים של בתי הקטנה את המשאלה שלה – אולי אני מדמיינת אבל אני כמעט בטוחה שזה מה שאני רואה – שאצליח פשוט לאהוב את המקום הזה, שבו היא גדלה, שאלי היא שייכת, שאותו היא מכירה, שאיתו היא מזדהה, ולא רק לסלוד כל הזמן, להסתייג, לזעום. אני מרגישה שהיא זקוקה שאעמוד עם הישראליות, לצידה. האם אני מסוגלת? איך עושים את זה? אני מרגישה שזו המשימה, ושאולי היא בעצם אינה סותרת את

משימת ההצלה או את משימת התיקון.

במסות שכינסתי בעמודים הבאים תמצאו מקצת מהמאמץ שלי לעמוד באתגר הזה: את הניסיון שלי להבין איך להישאר, או איך להתמסר להיבט הזה של חיי שהוא הישראליות. איך לאהוב את העובדה שאני חיה בתל אביב וכותבת בעברית. איך להיות ישראלית ובת זוג של ישראלית ואמא של נערות ישראליות וחברה של ישראלים וישראליות בעת הזאת.

כל המסות בספר הזה נכתבו אחרי הבחירות של נובמבר 2022, שהעלו לשלטון את הימין הקיצוני, וחלקן פורסמו זה כבר במות אחדות. "איך להתנגד" נכתבה עוד לפני מחאת קפלן – היא פורסמה לראשונה כספרון בינואר 2023, החודש שבו החלו הפגנות אלו – וממילא לפני הטבח של 7 באוקטובר. החלטתי להשאיר את המסה הזאת כאן כמו שהיא, אף שכל כך הרבה קרה מאז שנכתבה. אני חושבת שהרעיונות שאספתי בה – בדבר חיוניותה של מחאה – עדיין בעלי ערך.

את המסה "למה להישאר", שזהו פרסומה הראשון בעברית, כתבתי תחילה באנגלית – אחרי שבעה באוקטובר – וחשבתי על קוראים שלה שאינם מכאן. גם אותה השארתי בספר זה ברוחה המקורית. הבנתי שאינני רוצה לכתוב בשפת המובן־מאליו הישראלית. הניסיון להסביר משהו לאחרים על המורכבות של ההווה הישראלית בימים אלה עוזר לי להבין טוב יותר בעצמי את המצב, בלי ליפול למרחב השאלה הרטורית או ההנחות המוקדמות. המסה "לתקן את אלוהים", שפורסמה לראשונה בכתב העת

"הזמן הזה" של מכון ון ליר, שואלת אם התיקון החינוכי של ישראל לא צריך להתחיל בביקורת המסורת היהודית; והמסה "יותר משלוש גיניאות", שפורסמה לראשונה ב"גרנטה", שואלת אם לא צריך לפרק את הפטריארכיה כדי למנוע את המלחמה הבאה. שתיהן נכתבו כחלק ממאמץ להשתמש בכלים של הגות פמיניסטית כדי להבין את מה שקורה לנו בעת הזאת.

"כמה מחשבות בעקבות לילה של מעצר" ו"געגועים לג'וז" הן מסות אישיות על זעזוע וגעגוע. וכולן ביחד הן ניסיון לחפש את הדרך לקוות לטוב, לזכור שאפשר להשפיע; להמשיך להיות כאן מתוך הזדהות, שלא לומר: מתוך אהבה.

*

רגע, אני רוצה לכתוב כאן עוד דבר מה. אני רוצה להבהיר לעצמי, אולי גם לקוראים, למה אני חושבת שיש יסוד לתקווה. מה גורם לי להאמין שאולי יהיה אפשר לחיות ולשגשג כאן, שהילדות שלנו אולי יוכלו לעצב לעצמן חיים שלמים בעלי ערך בתל אביב, בישראל, למרות כל הנתונים, העובדות, כנגד כל התחזיות. אני רוצה להזכיר לעצמי שהתקווה נעוצה בידיעה שאפשר להשפיע.

הנה הוכחה מהזירה האישית: כשהייתי אני נערה בגילן של בנותי, בכיתה ז', בכיתה ט', חשבתי שמשוהו לא בסדר בי ושלעולם לא אוכל להיות בקשר של אהבה ותשוקה עם אחרים: פחדתי להיות אשה לא נשית. פחדתי להיות בת שלא נמשכת לבנים. לא יכולתי לסבול את

המחשבה שאני לסבית. זה לא עניין של מה בכך. צרה צרורה. זה היה בסוף שנות השבעים ובתחילת שנות השמונים, והעולם היה שמרני מאוד, הטררוסקוואלי במפגיע, וכל אפשרות אחרת מהליכה בתלם המיני, המגדרי, נראתה לי מסוכנת (אני מעידה כאן רק על עצמי, אבל משוכנעת שזו עדות על דור, על עידן).

מאז, גדלתי ובגרתי וקראתי את שאחרות ואחרים כתבו ולמדתי והבנתי, וסידרתי בדעתי את העולם בצורה חדשה מזו שעליה גדלתי, ונפרדתי מהומופוביה מופנמת, והסברתי ופעלתי והצטרפתי לפעולות של אחרים, ובעיקר נהייתי מפירותיהן – במיוחד מפירות הביקורת הפמיניסטית, הביקורת הקווירית, הפעולה של יחידות ושל קבוצות נגד צורות מחשבה וצורות שליטה מדכאות – והנה אני חיה כבר עשרות שנים בסביבה שבה הומופוביה היא התופעה החריגה, צורת מחשבה משונה ממש, כמעט כבר לא ראויה לגינוי אלא לחמלה, ונדמה שבנות משפחתי ואני איננו נתקלות בה, בהומופוביה, בחיי היומיום כלל וכלל.

אני לא יודעת אם אני מצליחה להעביר כאן, בפסקה הזאת, את גודל הפלא: זו מהפכה של תודעה ציבורית שהתרחשה לנגד עיני בעיצומם של חיי. ההתנסות הזאת חייבת לשמש לי כראיה ניצחת: אפשר לשנות את הדרך שבה אנשים חושבים. ג'ורג' אורוול דיבר על המניע הפוליטי של הכתיבה, כלומר, על "השאיפה לקדם את העולם לכיוון מסוים, לשנות את דעתם של אנשים אחרים ביחס לסוג החברה שיש לשאוף אליו". אני יודעת מניסיון – כקוראת – שכתובה יכולה להגשים את השאיפה הזאת: אם אפשר

לגרום להומופובים להפסיק לפחד ולהתחיל לאהוב, בטח אפשר לעשות זאת גם לגזענים, לאומנים, פונדמנטליסטים. בוודאי אפשר להחליש את השמרנות, את הקנאות, את צרות העין, ולחזק את רוחב הלב. על ההנחה הזאת אני נשענת עכשיו, וממשיכה.

ארנה קזין, יוני 2024